

1. DATOS IDENTIFICATIVOS DA DISCIPLINA	
CÓDIGO	
MATERIA	Música e Canto.
DISCIPLINA	Canto I.
TITULACIÓN	Título Superior en Arte Dramática.
ESPECIALIDADE	Interpretación.
ITINERARIO	Textual e Xestual.
CURSO	2º- 1º Cuadrimestre.
CRÉDITOS ECTS	3 ETCS (3 horas presenciais + 3 horas non presenciais, por semana)
CARÁCTER	Obrigatoria. Práctica.
DEPARTAMENTO	Interpretación – Área de Música e Canto.
CENTRO	Escola Superior de Arte Dramática de Galicia.
COORDINADOR/A	Mónica Groba Lorenzo.
DOCENTES	<p>Nome e apelidos: Mónica Groba Lorenzo</p> <p>Horario titorías: https://esadgalicia.com/curso-escolar/</p> <p>Despacho: Departamento 2 – Corporal, Danza e Música / Aula P17.</p> <p>Contacto: mgroba@edu.xunta.es</p>
DESCRICIÓN	<i>Estudo da técnica do canto e desenvolvemento práctico dos elementos que interveñen: colocación do corpo, respiración, resonancia, fonación, articulación, proxección e afinación.</i>
COÑECEMENTOS PREVIOS	Non son precisos.
LINGUA EN QUE SE IMPARTE	Galego ☒ Castelán ☒ Inglés ☒ Portugués ☐

2. COMPETENCIAS	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS DA TITULACIÓN	
T1	<i>Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.</i>
T3	<i>Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.</i>
T4	<i>Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e da comunicación.</i>
T6	<i>Realizar autocrítica cara o propio desempeño profesional e interpersoal.</i>
T7	<i>Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.</i>
T9	<i>Integrarse adecuadamente en equipos interdisciplinarios e en contextos culturais diversos.</i>
T11	<i>Desenvolver na práctica profesional unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara á diversidade.</i>
T13	<i>Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.</i>
T15	<i>Traballar de forma autónoma e valorar a importancia da iniciativa e o espírito emprendedor no exercicio profesional.</i>
T17	<i>Contribuír coa súa actividade profesional á sensibilización social verbo da importancia do patrimonio cultural, da súa incidencia nos diferentes ámbitos e na súa capacidade de xerar valores significativos.</i>
COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN	
X1	<i>Fomentar a autonomía e autorregulación no ámbito do coñecemento, as emocións, as actitudes e as condutas, mostrando independencia na recollida, análise e síntese da información, no desenvolvemento de ideas e argumentos dunha forma crítica e na súa capacidade para a propia motivación e a organización nos procesos creativos.</i>

X2	<i>Comprender psicoloxicamente e empatizar para entender e sentir as vidas, situacións e personalidades alleas, utilizando de maneira eficaz as súas capacidades de imaxinación, intuición, intelixencia emocional e pensamento creativo para a solución de problemas; desenvolvendo a súa capacidade para pensar e traballar con flexibilidade, adaptándose aos demais e ás circunstancias cambiantes do traballo, así como a conciencia e o uso saudable do propio corpo e o equilibrio necesario para responder aos requisitos psicolóxicos asociados ao espectáculo.</i>
X3	<i>Potenciar a conciencia crítica, aplicando unha visión crítica construtiva ao traballo propio e ao dos demais, e desenvolvendo unha ética profesional que estableza unha relación adecuada entre os medios que utiliza e os fins que persegue.</i>
X5	<i>Fomentar a expresión e a creación persoal, integrando os coñecementos teóricos, técnicos e prácticos adquiridos; mostrando sinceridade, responsabilidade e xenerosidade no proceso creativo; asumindo o risco, tolerando o fracaso e valorando de maneira equilibrada o éxito social.</i>
X6	<i>Desenvolver unha metodoloxía de traballo, estudo e investigación encamiñada á autoformación na propia disciplina, procurando ámbitos axeitados para a formación continuada e para adaptarse a diversas situacións, especialmente ás derivadas da evolución da súa profesión.</i>
X7	<i>Valorar a Arte Dramática como unha actividade integrada na sociedade e na cultura galegas, coas que comparte obxectivos e retos.</i>
X8	<i>Vincular a propia actividade teatral e escénica a outras disciplinas do pensamento científico e humanístico, ás artes en xeral e ao resto de disciplinas teatrais en particular, enriquecendo o exercicio da súa profesión cunha dimensión multidisciplinar.</i>
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DE ESPECIALIDADE	
E11	<i>Dominar os recursos expresivos necesarios para o desenvolvemento de procesos de interpretación, actuación e representación, no ámbito escénico e audiovisual.</i>
E12	<i>Participar na creación da partitura escénica e/ou personaxe, escénico ou audiovisual, e interpretalo adecuadamente, a través do dominio das diferentes técnicas interpretativas.</i>
E13	<i>Integrar e interactuar coas restantes linguaxes e códigos que conforman o espectáculo escénico ou audiovisual.</i>
E15	<i>Concibir e fundamentar o proceso creativo persoal, tanto no que se refire ás metodoloxías de traballo como á renovación estética.</i>

3. OBXECTIVOS DA DISCIPLINA	COMPETENCIAS VINCULADAS
1. Adquirir unha boa conciencia respiratoria, corporal e vocal.	T1, T4, T6, T13, T15, X1, X2, X3, X5, X6, E11, E12, E13, E15.
2. Apreciar as posibilidades tímbricas da voz cantada e a súa achega ao enriquecemento da voz falada.	T1, T4, T6, T13, T15, X1, X2, X3, X5, X6, E11, E12, E13, E15.
3. Desenvolver a memoria na interpretación musical.	T1, T6, T13, T15, X1, X5, X6, E11, E12, E13, E15.
4. Empregar a técnica vocal correcta para o uso da voz cantada.	T1, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X5, X6, E11, E12, E13, E15.
5. Dominar a dicción e afinación no texto cantado.	T1, T3, T6, T9, T13, T15, T17, X1, X2, X3, X5, X6, X8, E11, E12, E13, E15.
6. Valorar a propia voz como instrumento de expresión músico-teatral	T3, T6, T9, T13, T15, T17, X1, X2, X3, X5, X6, X7, X8, E11, E12, E13, E15.
7. Compartir vivencias musicais cos compañeiros, que lle permitan enriquecer a súa relación afectiva coa música a través do canto.	T3, T7, T9, T11, T13, T17, X1, X2, X3, X7, X8, E11, E12, E13, E15.

4. CONTIDOS		
TEMAS	SUBTEMAS	SESIÓNS
1. <i>CONSCIENCIA CORPORAL, RESPIRATORIA E VOCAL I.</i>	1.1. Toma de consciencia da función do corpo na fonación. Situación dos eixes básicos. Relaxación e activación corporal. 1.2. Toma de consciencia respiratoria. Anatomía e fisioloxía básicas. Control da inspiración e expiración. 1.3. Toma de consciencia da musculatura da fonación. Anatomía e fisioloxía básicas.	15 horas
2. <i>PRÁCTICA VOCAL E INTERPRETACIÓN MUSICAL I</i>	2.1. Liberación e impostación da voz cantada. 2.2. Interpretación de cancións individual e conxuntamente. 2.3. Precisión rítmica e afinación. 2.4. Expresividade e dicción.	30 horas
TOTAL SESIÓNS		45 horas

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Actividade / Número de horas	Presencial (horas)	Non presencial (horas)	Total
Actividades introdutorias	1	-	1
Exposición maxistral	2	-	2
Exposición teórico-práctica	3	1	4
Práctica individual	10	30	40
Práctica colectiva	10	-	10
Obradoiro	-	-	-
Seminarios	-	-	-
Actividades complementarias	-	-	-
Outros: Resolución de problemas ou exercicios	2	2	4
Traballos de aula	1	-	1
Titorías individuais	12	-	12
Titorías de grupo	1	-	1
Actividades de avaliación. Probas	2	4	6
Actividades de avaliación. Presentacións / mostras	1	8	9
Actividades de avaliación. Revisión	1	-	1
TOTAL	45	45	90
PORCENTAXE	50%	50%	100%

6. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍAS DE ENSINANZA E APRENDIZAXE	
Actividades	Descrición
Actividades introdutorias.	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado así como presentar a materia.
Exposición maxistral.	Exposición por parte do profesor dos contidos da materia, bases teóricas e/ou directrices dos exercicios prácticos a desenvolver polo estudante.
Exposición teórico-práctica.	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades vocais para su posterior aplicación musical.
Práctica individual	Realización de exercicios respiratorios e vocais e interpretación de cancións individualmente.

Práctica colectiva	Realización de exercicios respiratorios e vocais e interpretación de cancións en grupo.
Resolución de problemas ou exercicios.	Realización de exercicios encamiñados a perfeccionar a técnica adquirida.
Traballos de aula.	Interpretación individual (Vaccai e Arie Antiche) e conxunta do repertorio traballado no cuadrimestre. TRABALLO TEÓRICO: <ul style="list-style-type: none"> • Redactar un quecemento vocal enfocado ao canto, onde aparezan tanto <u>exercicios de corpo</u>, como de <u>respiración</u> e de <u>voz</u> (vocalizacións), baseados no traballo técnico vocal cantado. [como mínimo 3 exercicios de activación e consciencia corporal, 3 exercicios de control respiratorio e 3 exercicios de quecemento vocal para voz cantada] • Elixir os exercicios que a cada quen lles funcionaran mellor. • No haberá nº de páxinas, pero hai que <u>minutar cada exercicio</u> e explicar como se fan e para que serve cada un. • Tempo total do quecemento debera estar entre 20 e 30 minutos. [Se poden engadir no só os exercicios realizados no aula, senón tamén os que se fan noutras materias como Dicción e expresión oral/Técnica vocal ou Movemento expresivo/Expresión corporal. Integrar todos os exercicios nunha rutina básica, que sexa a mais axeitada para cada un]
Titorías individuais	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Traballo persoal dirixido do repertorio vocal asignado.
Titorías en grupo.	Ensino no que os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto nun tempo determinado para resolver un problema ou abordar unha tarefa mediante a planificación, deseño e realización dunha serie de actividades.

7. ATENCIÓN PERSONALIZADA

Seguimento	Farase un seguimento personalizado integrado no traballo conxunto do grupo, facendo unha análise de cada caso específico e resolvendo cada casuística do xeito máis adecuado. <i>Titoría presencial:</i> O alumnado ten un período de atención personalizada en horario non lectivo.
Orientación	Orientación respecto ás dúbidas e inquedanzas que xurdan en cada caso. <i>Titoría electrónica:</i> O alumnado pode manter contacto permanente co profesor a través do correo electrónico.

8. FERRAMENTAS DA AVALIACIÓN

O alumno deberá establecer unha comunicación previa co docente, mínimo seis semanas antes da data do exame, para aclarar e concretar a estrutura e as particularidades do seu exame.

8. 1 Avaliación ordinaria

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
Exercicio teórico: Os alumnos deberán entregar un traballo individual escrito sobre un quecemento vocal segundo os contidos da materia, aplicados a eles mesmos, e as súas particularidades.	T1, T4, T6, T13, T15, X1, X5, X6, EI5.	20% (o 50% da valoración deste exercicio está engadida ao proceso de avaliación continua)

<p>Exercicio práctico nº 1:</p> <p>Interpretación individual dalgunhas cancións do repertorio traballado diante dos compañeiros da mesma especialidade, itinerario e curso. (Vaccai e Arie Antiche)</p> <p>(Ou no seu defecto da línea vocal que o alumno cante nas cancións grupais)</p>	T1, T3, T6, T13, T15, X1, X2, X3, X5, X6, X7, X8, E11, E12, E13, E15.	50% (o 50% da valoración deste exercicio está engadido ao proceso de avaliación continua, no obstante é necesaria a súa realización para aprobalo)
<p>Exercicio práctico nº 2:</p> <p>Interpretación conxunta cos compañeiros da mesma especialidade, itinerario e curso dalgunhas cancións do repertorio traballado.</p>	T3, T7, T9, T11, T13, T17, X1, X2, X3, X7, X8, E11, E12, E13, E15.	30% (a valoración deste exercicio está incluída no proceso de avaliación continua)
<p>Todas as partes deberán ser superadas e para calificar vaise valorar a exposición clara e correcta, no exercicio teórico, dos coñecementos adquiridos, a realización correcta dos exercicios prácticos de respiración e vocalización aplicando as habilidades adquiridas, e a interpretación das cancións con precisión rítmica, afinación axustada, dicción correcta do texto e expresividade adecuada.</p>		

8.2. Avaliación extraordinaria

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
<p>Exercicio teórico:</p> <p>Os alumnos deberán entregar un traballo individual escrito sobre un quecemento vocal segundo os contidos da materia, aplicados a eles mesmos, e as súas particularidades.</p>	T1, T4, T6, T13, T15, X1, X5, X6, E15.	10%
<p>Exercicio práctico nº 1:</p> <p>Realización individual de diversos exercicios de respiración e vocalización que aparecen no seu traballo teórico.</p>	T1, T3, T6, T13, T15, X1, X2, X3, X5, X6, E11, E12, E15.	10%
<p>Exercicio práctico nº 2:</p> <p>Interpretación individual dalgunhas cancións do repertorio traballado diante de compañeiros da mesma especialidade, itinerario e curso. (Vaccai e Arie Antiche)</p> <p>(Os compañeiros serán aportados polo alumno que se examina.)</p>	T1, T3, T6, T13, T15, X1, X2, X3, X5, X6, X7, X8, E11, E12, E13, E15.	50%
<p>Exercicio práctico nº 3:</p> <p>Interpretación conxunta con compañeiros da mesma especialidade, itinerario e curso dalgunhas cancións do repertorio traballado.</p> <p>(Os compañeiros serán aportados polo alumno que se examina.)</p>	T3, T7, T9, T11, T13, T17, X1, X2, X3, X7, X8, E11, E12, E13, E15.	30%
<p>Todas as partes deberán ser superadas e para calificar vaise valorar a exposición clara e correcta, no exercicio teórico, dos coñecementos adquiridos, a realización correcta dos exercicios prácticos de respiración e vocalización aplicando as habilidades adquiridas, e a interpretación das cancións con precisión rítmica, afinación axustada, dicción correcta do texto e expresividade adecuada.</p>		

8.3 Avaliación específica para alumnado sen avaliación continua / ordinaria / extraordinaria

Ferramenta / actividade	Competencias avaliadas	Ponderación
<p>Exercicio teórico:</p> <p>Os alumnos deberán entregar un traballo individual escrito sobre un quecemento vocal segundo os contidos da materia, aplicados a eles mesmos, e ás súas particularidades.</p>	T1, T4, T6, T13, T15, X1, X5, X6, E15.	10%

<p>Exercicio práctico nº 1:</p> <p>Realización individual de diversos exercicios de respiración e vocalización que aparecen no seu traballo teórico.</p>	<p>T1, T3, T6, T13, T15, X1, X2, X3, X5, X6, E11, E12, E15.</p>	<p>10%</p>
<p>Exercicio práctico nº2:</p> <p>Interpretación individual dalgunhas cancións do repertorio traballado diante de compañeiros da mesma especialidade, itinerario e curso. (Vaccai e Arie Antiche) (Os compañeiros serán aportados polo alumno que se examina.)</p>	<p>T1, T3, T6, T13, T15, X1, X2, X3, X5, X6, X7, X8, E11, E12, E13, E15.</p>	<p>50%</p>
<p>Exercicio práctico nº3:</p> <p>Interpretación conxunta con compañeiros da mesma especialidade, itinerario e curso dalgunhas cancións do repertorio traballado. (Os compañeiros serán aportados polo alumno que se examina.)</p>	<p>T3, T7, T9, T11, T13, T17, X1, X2, X3, X7, X8, E11, E12, E13, E15.</p>	<p>30%</p>
<p>Todas as partes deberán ser superadas e para calificar vaise valorar a exposición clara e correcta, no exercicio teórico, dos coñecementos adquiridos, a realización correcta dos exercicios prácticos de respiración e vocalización aplicando as habilidades adquiridas, e a interpretación das cancións con precisión rítmica, afinación axustada, dicción correcta do texto e expresividade adecuada.</p>		

9. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E OUTROS RECURSOS

REFERENCIAS BÁSICAS:

- CALAIS-GERMAIN, B. (2006): *La respiración*. Ed. La liebre de marzo, Barcelona.
- FERRER SERRA, J. S. (2008): *Teoría, anatomía y práctica del canto*. Ed. Herder, Barcelona. (con CD)
- HEWITT, G. (1990): *Cómo cantar*. Ed. EDAF, Madrid.
- LODES, H. (2002): *Aprende a respirar*. Libros Integral, RBA, Barcelona.
- MORRISON, M. & RAMMAGE, L. (1996): *Tratamiento de los trastornos de la voz*. Ed. Masson, Barcelona.

REFERENCIAS COMPLEMENTARIAS:

- ALLALI, A. & Le HUCHE, F. (2003): *La Voz. (Tomo 1: Anatomía y fisiología de los órganos de la voz y del habla)*. Ed. Masson, Barcelona.
- BACOT, M. C.; FACAL, M. L. & VILLAZUELA, G. (2005): *El uso adecuado de la voz*. Akadia, Buenos Aires.
- BUSTOS SÁNCHEZ, I. (2003): *La Voz. La técnica y la expresión*. Ed Paidotribo Badalona
- BUSTOS SÁNCHEZ, I. (2007): *Tratamiento de los problemas de la voz*. Cepe S. L. Madrid.
- CABALLE, M.; GUITART, E. & PERELLÓ, J. (1982): *Canto-Dicción*. Editorial Científico-Técnica, Barcelona.
- CASADO MORENTE, J. C. & PEREZ IZQUIERDO, A. (2009): *Trastornos de la voz: del diagnóstico al tratamiento*. Aljibe, Málaga.
- CHUN-TAO CHENG, S. (2006): *El Tao de la Voz*. Ed. Gaia, Madrid.
- CORNUT, G. (1998): *La voz*. Ed. Fonde de Cultura Económica, Madrid.
- ESCUDERO, Mª P. (2002): *Educación de la voz 1º. (Ortografía-Dicción-Canto-Ritmo)*. Real Musical, Madrid.
- ESCUDERO, Mª P. (2003): *Educación de la voz 2º. (Canto-Ortografía-Dicción-Trastornos vocales)*. Real Musical, Madrid.
- ESCUDERO, Mª P. (1988): *Educación de la voz 3º. (Canto-Ortografía-Dicción)*. Real Musical, Madrid.
- GARCÍA, L. (2003): *Tu voz, tu sonido*. Ed. Díaz Santos, Madrid.
- GIMENO PÉREZ, F. & TORRES GALLARDO, B. (2008): *Anatomía de la Voz*. Paidotribo, Badalona

JACKSON-MENALDI, Mª C. (1992): *La voz normal*. Ed. Médica Panamericana, Madrid

JARABA, M. A. (1989): *Teoría y Práctica del Canto Coral*. Ed. Istmo, Madrid.

MANSION, M. (2002): *El estudio del canto. Técnica de la voz hablada y cantada*. Ed. Ricordi Americana, SAEC. Buenos Aires.

McCALLION, M. (2006): *El libro de la voz*. Ed. Urano, Barcelona

TULÓN ARFELIS, C. (2005): *Cantar y Hablar*. Ed. Paidotribo. Barcelona

PEARCE, S. (2007): *La Alquimia de la Voz*. Ed. Gaia, Madrid.

QUIÑONES, C. (2006): *Programa para la prevención y el cuidado de la voz*. Ed. Praxis, Madrid.

REGIDOR ARRIBAS, R. (1991): *La voz en la Zarzuela. La clasificación de la Voz*. Ed. Real Musical, Madrid.

REVERTER, A. (2008): *El Arte del Canto. El misterio de la voz desvelado*. Alianza, Madrid. (con CD)

TULÓN ARFELIS, C. (2000): *La voz*. Ed. Paidotribo. Barcelona.

TULÓN ARFELIS, C. (2005): *Cantar y Hablar*. Ed. Paidotribo. Barcelona

WILFART, S. (1999): *Encuentra tu propia voz*. Ed. Urano, Barcelona.

10. OBSERVACIÓNS/RECOMENDACIÓNS

Recoméndase asistir con roupa e calzado cómodo.

Os traballos por escrito deberán presentarse segundo os criterios establecidos polo centro en relación ao modelo, desenvolvemento e adecuación estilística e ortográfica (IP701.16 no apartado 7 do Manual de Calidade). Os traballos que non reúnan tales requisitos serán devoltos para revisión.

Manteranse medidas de prevención da Covid-19 en todos os espazos de traballo, como a hixiene das mans e a ventilación regular dos espazos pechados.

Así mesmo activaranse os protocolos que especifique a Administración educativa no caso de ser necesario.